

รายงานฉบับสมบูรณ์

การศึกษาวิธีการผลิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรภาคกลาง

A Study of Agricultural Production Approach

by

The New Royal Theory

for

The Central Farmers

เสนอ

ศูนย์วิจัย

โดย

สุเทพ พันประสิทธิ์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สิงหาคม 2553

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิธีการดำเนินการผลิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรภาคกลางได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จ โดยได้รับเงินทุนอุดหนุนการวิจัยและได้รับการส่งเสริมด้านเวลาและสิ่งอำนวยความสะดวก จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต รวมทั้งได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด อีกทั้ง มูลนิธิชัยพัฒนา เจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด อำเภอกำแพงแสน ที่อำนวยความสะดวกให้สัมภาษณ์เกษตรกรและ ประชาชนชาวบ้าน ในจังหวัด นครปฐม ปทุมธานี สระบุรี สระแก้ว

ในโอกาสนี้คณะผู้วิจัยขอกราบขอบคุณอย่างสูงต่อสถาบันและบุคคลที่ให้ความเมตตาและกรุณา ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งงานวิจัยเรื่องนี้ได้ลุล่วงไปด้วยดี ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. สรชัย พิศาลบุตร อาจารย์ดร.ชัยวัฒน์ คนจริง รองศาสตราจารย์รุจิพัชร กิตติวิวัฒน์พงษ์ ที่กรุณาตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความเหมาะสมทางวิชาการ อาจารย์วันเพ็ญ พิณเผือก รองผู้อำนวยการศูนย์วิจัย และคุณกุลทิพย์ อนันตรักษ์ ผู้ประสานงานศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต รวมทั้งทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้ข้อคิดเห็นในการค้นคว้าวิจัยอันเป็นประโยชน์และวิทยาทานแก่ผู้วิจัย

(นายสุเทพ พันประสิทธิ์)

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมุติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2	
การทบทวนวรรณกรรม	8
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	8
หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง	8
การเกษตรยั่งยืน	9
การเกษตรพึ่งตนเอง	10
เกษตรทฤษฎีใหม่	12
ข้อควรทำและไม่ควรทำในเกษตรทฤษฎีใหม่	13
เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ	14
การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แก้ไขปัญหาคาความยากจน	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3	
ระเบียบวิธีศึกษา	27
การศึกษาเบื้องต้นและการเตรียมโครงการ	27
การสำรวจเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นปฐมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	27
การวิเคราะห์ข้อมูล	29

	หน้า
บทที่ 4	
ผลการวิจัย	31
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่	31
ส่วนที่ 2 ผลการสำรวจการผลิตตามแนวการเกษตรทฤษฎีใหม่	50
การจัดการทรัพยากรดิน	51
การจัดการทรัพยากรดิน	54
การจัดการระบบการทำฟาร์ม	58
การจัดการระบบการผลิต	62
ภาวะเศรษฐกิจและสังคม	68
สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน	69
รายได้ รายจ่าย เงินออม ทรัพย์สิน หนี้สิน	69
ความมั่นคงทางด้านอาหาร	82
การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	85
การมีส่วนร่วม	85
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	87
การพึ่งพาตนเอง	87
การศึกษาด้านระบบการทำฟาร์ม	88
ข้อเสนอแนะการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่าย	89
ข้อเสนอแนะทางการพัฒนา	91
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	97

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
3.1	ผู้ให้ข้อมูลข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่ 27
3.2	จำนวนฟาร์มตัวอย่างในการสำรวจ 29
4.1	จำนวน และร้อยละ ของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 31
4.2	จำนวน และร้อยละ ของสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในภาคการเกษตร 31
4.3	จำนวน และร้อยละ ของกิจกรรมการเกษตรที่ทำมาก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรทฤษฎีใหม่ 32
4.4	จำนวน และร้อยละ ของการมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้านการผลิตหรือไม่ 33
4.5	จำนวน และร้อยละ ของกิจกรรมด้านการผลิต 32-35
4.6	จำนวน และร้อยละ ของสถานะของกลุ่ม 35
4.7	จำนวน และร้อยละ ของเหตุผลในการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร 36
4.8	จำนวน และร้อยละ ของกิจกรรมของกลุ่มที่ทำอยู่ของกลุ่มเกษตรกร 36-37
4.9	จำนวน และร้อยละ ของเหตุผลในการเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ 37
4.10	จำนวน และร้อยละ ของกิจกรรมของกลุ่มที่ทำอยู่ของกลุ่มสหกรณ์ 38
4.11	จำนวน และร้อยละ ของเหตุผลในการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน 38
4.12	จำนวน และร้อยละ ของกิจกรรมของกลุ่มที่ทำอยู่ของกลุ่มแม่บ้าน 38
4.13	จำนวน และร้อยละ ของเหตุผลในการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ 39
4.14	จำนวน และร้อยละ ของกิจกรรมของกลุ่มที่ทำอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์ 39
4.15	จำนวน และร้อยละ ของเหตุผลในการเป็นสมาชิกกองทุนแม่บ้าน 39
4.16	จำนวน และร้อยละ ของกิจกรรมของกลุ่มที่ทำอยู่ของกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน 39
4.17	จำนวน และร้อยละ ของสวัสดิการต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มหรือสหกรณ์ภายในชุมชน 40
4.18	จำนวน และร้อยละ ของสวัสดิการที่ได้รับ 40-41
4.19	จำนวน และร้อยละ ของแหล่งให้คำปรึกษาในด้านการเกษตรมากที่สุด 41
4.20	จำนวน และร้อยละ ของผู้นำท้องถิ่นที่ให้คำปรึกษา 42
4.21	จำนวน และร้อยละ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของรัฐ 42-43

ตารางที่ ๑

4.22	จำนวน และร้อยละ ของการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทางการตลาด	43
4.23	จำนวน และร้อยละ ของหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนทางการตลาด	43
4.24	จำนวน และร้อยละ ของการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงาน	44
4.25	จำนวน และร้อยละ ของการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงาน ภายนอกชุมชน	44-45
4.26	จำนวน และร้อยละ ของการได้รับการประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ จากหน่วยงานภายนอก	45
4.27	จำนวน และร้อยละ ของชื่อหน่วยงานที่เคยประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ	46-47
4.28	จำนวน และร้อยละ ของการเคยมีหน่วยงานราชการ ภาคเอกชนหรือองค์กร พัฒนาเอกชนเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม	47
4.29	จำนวน และร้อยละ ของชื่อหน่วยงานราชการ ภาคเอกชนหรือองค์กรพัฒนา เอกชนเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม	47
4.30	จำนวน และร้อยละ ของความต้องการได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกของกลุ่ม ชุมชนของท่าน	49
4.31	จำนวน และร้อยละ ของเรื่องที่ต้องการให้หน่วยงานภายนอกมาช่วยเหลือ	49-50
4.32	แสดงชนิดของดิน และสภาพพื้นที่ของฟาร์มเกษตรกร	51
4.33	แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินตามพื้นที่การใช้ประโยชน์ของเกษตรกร (ราย)	53
4.34	แสดงความเหมาะสมของดินตามพื้นที่การใช้ประโยชน์ของเกษตรกร (ราย)	53
4.35	แสดงจำนวนสระ และสัดส่วนพื้นที่สระน้ำในฟาร์มของเกษตรกร (ราย)	54
4.36	การใช้น้ำในการทำการเกษตร	57
4.37	พื้นที่ดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ของแต่ละจังหวัด	59
4.38	เปรียบเทียบสัดส่วนการใช้ที่ดินในแต่ละจังหวัด กับสัดส่วนในทางทฤษฎี และสัดส่วนที่วัดมณฑลชัยพัฒนา	61
4.39	แสดงระบบการผลิตของเกษตรกรตัวอย่าง แยกรายจังหวัด	63
4.40	ผลผลิตข้าว และพันธุ์ข้าว ของเกษตรกรตัวอย่างแยกเป็นรายจังหวัด	64

ตารางที่

4.41	รายได้เงินสดการเกษตร รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	70
4.42	รายจ่ายเงินสดการเกษตร รายจังหวัด	71
4.43	รายจ่ายเงินสดการเกษตร รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	71
4.44	รายได้เงินสดการเกษตรสุทธิ รายจังหวัด	72
4.45	รายได้เงินสดการเกษตรสุทธิ รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	73
4.46	รายได้เงินสดนอกฟาร์ม รายจังหวัด	73
4.47	รายได้เงินสดนอกฟาร์ม รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	74
4.48	รายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร รายจังหวัด	75
4.49	รายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	75
4.50	รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน รายจังหวัด	76
4.51	รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	76
4.52	เงินสดออม รายจังหวัด	77
4.53	เงินสดออม รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	77
4.54	ทรัพย์สินการเกษตร รายจังหวัด	78
4.55	ทรัพย์สินการเกษตร รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	79
4.56	หนี้สินการเกษตร รายจังหวัด	80
4.57	หนี้สินการเกษตร รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	80
4.58	อัตราส่วนทรัพย์สินต่อหนี้สินการเกษตร รายจังหวัด	81
4.59	อัตราส่วนทรัพย์สินต่อหนี้สินการเกษตร รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	82
4.60	มูลค่าผลผลิตในฟาร์มที่นำมาบริโภค รายจังหวัด	83
4.61	มูลค่าผลผลิตในฟาร์มที่นำมาบริโภค รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	84
4.62	อัตราใช้ผลผลิตในฟาร์มบริโภค รายจังหวัด	84
4.63	อัตราใช้ผลผลิตในฟาร์มบริโภค รายจังหวัด เฉลี่ย 3 ปี และมูลค่าการเปลี่ยนแปลง	85

PDF

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัยทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1	3
รูปที่ 3.1. ภาคการเรียนรู้ 720 แห่ง/53,500 คน	28
รูปที่ 4.1 สัดส่วนการดำเนินกิจกรรมการเกษตรเฉลี่ยจากเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 100 ราย	59
รูปที่ 4.2 สัดส่วนการดำเนินกิจกรรมการเกษตรเฉลี่ยรายจังหวัด	60
รูปที่ 5.1 ขบวนการสร้างแผนแม่บทชุมชน	90
รูปที่ 5.2 แนวคิดการพัฒนา	91